

Григорович Марія Юріївна  
Чикольба Геннадій Миколайович

## Роль спорту у зміцненні дипломатичних відносин

УДК 327.8  
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.21>

Григорович Марія Юріївна  
студентка I курсу кафедри міжнародних відносин  
Університету митної справи та фінансів  
вул. Володимира Вернадського, 2/4,  
Дніпро, Україна  
ORCID: 0009-0007-7507-5014

Чикольба Геннадій Миколайович  
старший викладач кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки  
Університету митної справи та фінансів  
вул. Володимира Вернадського, 2/4,  
Дніпро, Україна  
ORCID: 0000-0002-4347-9547

*Ще здавна спорт вважався важливою складовою дипломатичних відносин, проте суспільство не звикло звертати на це увагу. Олімпійські ігри були започатковані з метою зміцнення впливу Греції та її розширення на міжнародній арені. Саме спорт допомагав і продовжує допомагати вирішувати важливі питання, які обговорюються протягом проведення міжнародних змагань.*

*Метою статті є дослідження спорту як дипломатії та політики, виявлення актуальних проблем і можливостей для України в майбутньому. Для реалізації мети та дослідження важливості спорту у зміцненні дипломатичних відносин авторкою застосовуються загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез та узагальнення, а також емпіричні методи спостереження, збору, аналізу та результатів дослідження.*

*У статті розповідається, що Україна активно бере участь в Олімпійських іграх, різних змаганнях, які допомагають їй підняти свій авторитет серед інших великих, могутніх держав. Також у статті наведено приклади відомих українців, які неодноразово перемогли на міжнародній арені та займали призові місця, завдяки чому уклалися вигідні договори про подальшу співпрацю між головами країн. У статті йдеться про те, що спорт розвиває дипломатію та виводить її на новий, більш сучасний рівень, який сприяє дружбі між державами на довгі роки. Через такі спортивні змагання можна дізнатися більше про країну, яка змагається, менталітет народу, звичаї, традиції та навіть релігію. Спорт об'єднує людей, адже на майданчику всі рівні. Згуртованість команди має велике значення, бо від цього залежить перемога та те, яким буде імідж країни, яку ця команда представляє. Завдяки перемозі на змаганнях можна заручитися підтримкою інших країн, укласти вигідні угоди, провести важливі перемовини.*

*Україні необхідно приділяти спортивній дипломатії більше уваги та значення, виділяти більше фінансування, бо саме від цього залежить наскільки будуть вмотивовані тренери, а згодом і учні. Міжнародна арена – це «щасливий квиток» з багатьма можливостями, проте вона доступна не всім.*

*У статті зазначені основні прояви спортивної дипломатії – Олімпійські ігри, Пінг-понгова дипломатія, Євро-2012, фінал Ліги Чемпіонів УЄФА 2018, Паралімпійські ігри, українсько-азербайджанська співпраця.*

**Ключові слова:** спортивна дипломатія, міжнародна арена, зовнішня політика.

**Вступ.** Спорт відіграє важливу роль на міжнародній арені. Через спорт та різні масштабні змагання (Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи, міжнародні, континентальні, регіональні першості) налагоджуються дипломатичні відносини. Спорт, який на перший погляд зовсім не стосується політики, насправді демонструє імідж кожної країни та її реальні можливості. Завдяки спорту можна досягти великих висот, якщо розглядати його ретельніше з різних сторін.

**Мета та завдання.** Метою статті є дослідження спорту як дипломатії та політики, виявлення актуальних проблем і можливостей для України в майбутньому. Реалізація мети статті передбачає розв'язання певних завдань:

- 1) визначити звідки походить спортивна дипломатія, її суть та вплив на інші країни;
- 2) проаналізувати приклади і важливість спорту на міжнародних змаганнях;
- 3) як спортивна дипломатія може вплинути на політичну ситуацію в Україні.

**Методи дослідження.** Для реалізації мети та дослідження важливості спорту у зміцненні дипломатичних відносин застосовуються загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез та узагальнення, а також емпіричні методи спостереження, збору, аналізу та результатів дослідження.

**Результати.** Спорт є важливим елементом зовнішньої політики та гілки в дипломатичних відносинах кожної країни, адже саме він забезпечує зв'язок і підтримку на міжнародній арені. Тому спортивна дипломатія має активно розвиватися на офіційному рівні.

Ще здавна спорт відігравав важливу роль у житті людини, особливо коли за турніри та змагання почали видавати грошові призи і цінні подарунки. Саме відтоді розпочалася комерціалізація спорту. Відомим прикладом є стародавня Греція, де було започатковано гладіаторські бої. Ці бої допомагали демонструвати силу, могутність і масштабність Греції. У ті часи спортивна дипломатія тільки починала набувати значення та правителі держав вже усвідомлювали її силу і вплив на світову політику. Усім подобалося спостерігати за змаганням між суперниками, та, затамувавши подих, чекати хто переможе. Згодом, коли з'явилися Олімпійські ігри, під час їх проведення, почали оголошувати загальне перемир'я та навіть припиняти війни. Саме Олімпійські ігри започаткували новий етап у світовій політиці, адже дипломатія перейшла на інший, більш високий рівень, і відтоді, спорт став зброєю в руках правителів. Поглянути на змагання, в Олімпію народ добирався звідусюди: хто пішки, хто верхи, а деякі навіть пливли

кораблями за тридев'ять земель. Навколо міста виростили цілі наметові поселення. Щоб побачити змагання, глядачі повністю заповнювали схили пагорбів навколо долини річки Алфей, розміщувались на схилах гори Кронос [1].

Тому, хто переміг на Олімпійських іграх, дісталася вся слава та шана. Давніх греків не цікавили результати – рекорди. Їх захоплювала тільки перемога на Олімпійських іграх, яка сприймалася греками як знак прихильності богів до атлета, а також до міста, звідки він родом. Переможця Олімпійських ігор Стародавньої Греції нагороджували вінком із гілок священної оливи, що були зрізані золотим ножом у священному гаю в Олімпії грецьким юнаком, який не був сиротою, і вручали гілку пальми як символ миру [1]. Тобто, головним сенсом Олімпійських змагань був мир. Ще з початку саме ця ідея закладалася як основа. Ігри збирали багато людей, завдяки чому можна було налагоджувати торгівельні зв'язки, співробітництво та подальші взаємовідносини між державами. Брати участь у таких масштабних змаганнях було честю для кожного спортсмена та країни.

Змагання служили мирною альтернативою війнам, дозволяючи суперникам демонструвати свою силу, лють, спритність і відвагу на арені без кровопролиття та зброї, щоб уникнути людських жертв. Це підтримувало дух конкуренції між державами, дозволяло побачити слабкі сторони інших учасників, а також знайти спільну мову з представниками інших народів.

Під час Олімпійських ігор політики могли обговорювати налагодження торгівельних шляхів, угоди, союзи проти спільних ворогів чи подальшу співпрацю і допомогу. Ці свідчення доводять, що ігри сприяли поліпшенню взаємодії між багатьма різними державами, саме тому, такі змагання продовжували проводитися та розвиватися, але згодом, коли дипломати та політики зрозуміли цінність цих ігор, уже не просто як розваги, а ще й як нова гілка дипломатії.

Релігія також завжди мала велике значення в спортивній дипломатії. Оскільки на Олімпійських іграх поклонялися Зевсу – головному богу пантеону, змагання набувало деякої сакральності. Поліси дотримувалися перемир'я та брали участь в обрядах, завдяки чому розвивали релігійно-культурну спадщину Греції та демонстрували повагу до загальних грецьких цінностей, що мали значний вплив на міжнародній арені.

У перший день ігор відбувалися релігійні церемонії, процесії між святилищами та храмами Олімпії. Проводили жертвоприношення богам, судді давали присягу чесно і неупереджено оцінювати змагання [5]. Олімпійські ігри були побудовані на доброчесності. Вважалося, що атлет має бути чесним, розумним, сміливим, відважним, мужнім, розважливим і справедливим. Перемога мала бути

чесною, а за порушення правил був штраф. З цього можна дійти висновку, що ігри були позбавлені підступності, якій завжди було місце в повсякденному житті. Правдиві результати та можливості учасників були невід'ємною складовою, яка допомагала розвивати дипломатичні відносини з багатьма країнами. Краще продемонструвати справжню картину, ніж її підробку. Олімпійські ігри працювали саме за цим принципом.

Олімпійські ігри мали не лише спортивну, а ще й символічну функцію. На змаганнях усі греки об'єднувалися та діяли разом, як одна команда, незважаючи на політичну роздробленість. Участь у змаганнях була дозволена лише тим, хто міг довести своє грецьке походження. Це правило надавало грекам відчуття єдності та впевненості, адже поруч були люди з однаковими релігійними та культурними цінностями.

Олімпійський рух створив власний сильний профіль – результат шляху, який він пройшов протягом багатьох років, а також його коріння. Це, як відомо, найбільш впізнаваний бренд у всьому світі [13].

Сучасне суспільство часто говорить про те, наскільки важливий спорт. Проте його важливість полягає не лише в тому, щоб підтримувати фізичну форму та здоров'я, а ще й для того, щоб побічно впливати на взаємовідносини різних країн світу. На сьогоднішній день спорт присутній майже скрізь, але в більшості випадків сучасна людина не одразу може зрозуміти, як він стосується зовнішньої політики та міжнародних відносин. Спорт об'єднує різних людей за віком, релігією, національністю. У той же час, спорт слугує тим самим яскравим плакатом, на який всі звертають увагу та дізнаються про те, що написано різнокольоровими буквами. Через спорт світ дізнається про конкретну країну та спостерігає за нею і за тим, з якої сторони вона проявляється, яку міць має і наскільки вона небезпечна для своїх супротивників.

Сьогодні, коли ситуація в світі дуже напружена через постійні регіональні конфлікти, війну в Україні та загострення міжнаціональних інтересів, спорт бере на себе роль «м'якої сили», за допомогою якої країна може вирішити проблему на міжнародному рівні позитивно і заручитися підтримкою майбутніх союзників. І хоча світ ще офіційно не визнає того, що спортивна дипломатія може допомогти вирішити не всі, але більшість конфліктів, не можна заперечувати того, що саме завдяки спорту зникають протиріччя і непорозуміння між різними державами.

Реалії свідчать, що ніщо не заважає спортивним інститутам зростати в масштабі і залучати до своїх ідеалів дедалі більше прихильників. Працюючи спільно, міжнародні спортивні інституції поширюють такі загальнолюдські цінності, як взаємоповага, дисципліна, толерантність, рівність, чесність [11, с. 154]. Деякі вважають, що спортивна дипло-

матія – це знуцання над міжнародними відносинами, адже вона не має ніякого сенсу та впливу, а лише заважає реальній дипломатії налагоджувати зв'язки. Проте саме спорт розвиває демократію [11, с. 154]. Основою демократії є свобода слова. На змаганнях усі рівні і мають одну мету.

Настільний теніс (або пінг-понг) завжди славився популярністю в Китаї. Не існувало китайця, який би не чув про цей вид спорту. Для Китаю пінг-понг був номером один. Ігри транслювалися на телебаченні, на заводах та фабриках облаштовували місце для гри в пінг-понг. Однак, настільний теніс був не лише приводом для гордості серед мешканців КНР. Цей вид спорту зіграв вкрай важливу роль в дипломатичних процесах. Під час Чемпіонату світу з настільного тенісу в Японії 6 квітня 1971 року команда США отримала офіційне запрошення відвідати Китай. 12 квітня 1971 роки команда і супроводжуючі її журналісти стали першою американською спортивною делегацією, яка відвідала Пекін з 1949 року. Група провела тиждень за грою в пінг-понг і оглядом визначних пам'яток. Захід проходив за підтримки Національного комітету американсько-китайських відносин [4]. Таким чином Китай зміг зміцнити свою позицію на міжнародній арені завдяки спортивним досягненням, навіть таким простим, як настільний теніс, який був доступний кожній людині. КНР побачили з іншого, більш впливового та значного боку, що позитивно вплинуло на подальшу долю країни. Приїзд членів збірної США мав велике значення для дипломатії, адже саме він створив справжній фурор навколо змагань.

Суспільство було захоплене майбутнім чемпіонатом та не очікувало такого тандему. Це, безумовно, вплинуло на зацікавленість, адже Китай почали сприймати по-іншому, а настільний теніс допоміг укріпити відносини з американцями. Річард Ніксон сказав, що цей тиждень змінив світ, і через десять місяців і сам прибув до Китаю. Мао Цзедун у свою чергу зазначив: «Маленька кулька зрушила велику кулю». Це була метафора, яка означала, що пінг-понговий м'ячик зрушив Землю» [4]. Тоді спорт почав сприйматися як серйозна зброя задля налагодження дипломатичних контактів, що має на меті забезпечити можливість досягати перемир'я та підтримувати зв'язок без війн і конфліктів. Можливо, спорт і не здатен вирішити глобальні питання або серйозні політичні конфлікти, проте здатен посприяти їх уникненню в деяких випадках.

Проте небагато американців розуміли справжнє значення ініціативи Пекіну. Коли Стенховена запитали, чи не вважає він, що китайці використали американську команду з пінг-понгу для пропаганди, він відповів: «Ні, зовсім ні! Я впевнений, що вони хотіли, щоб ми стали друзями». Звичайно, він не усвідомлював, що Мао блискуче використав їх, щоб розпочати велику гру, у яку він мав намір зіграти з Ніксоном [15].

Одним з яскравих проявів спортивної дипломатії є те, що вона активно використовувалася для ізоляції Росії в спортивному міжнародному середовищі. Після початку військового конфлікту на сході України, Україна активно намагалася усунути Російську Федерацію з міжнародних змагань. Наприклад, у 2014 році Україна добивалася виключення Росії з участі в Літніх Олімпійських іграх в Сочі. А коли сталася анексія Криму, Україна публічно виступила проти проведення спортивних змагань у Криму, тим самим демонструючи свою незгоду на несправедливість дій. Такі відмови від участі у спортивних заходах були потужним сигналом для міжнародного співтовариства.

Міжнародний олімпійський комітет (МОК) заявив напередодні проведення Олімпіади-2024, що через війну Росії проти України російські атлети, а також атлети з Білорусі братимуть участь в Олімпіаді в Парижі лише як нейтральні окремі учасники зі значними обмеженнями [7]. Це суттєво вдарило по репутації Російської Федерації та викликало обурення багатьох росіян, адже їх не допустили до заходу, який є великим і важливим у демонстрації своєї сили та можливостей. Така подія змінила погляд багатьох країн на Росію та її роль у світовій політиці, адже ця заборона зробила її ще більш вразливою на міжнародній арені та менш серйозною для інших впливових держав.

Як приклад успішної дипломатії також є чемпіонат Європи з футболу 2012 року. Тоді Україна вперше в історії приймала такий масштабний захід спільно з Польщею задля уникнення конфліктів і покращення міжнародних зв'язків. Для України ця подія мала дуже важливе значення, адже вона сприяла розвитку інфраструктури, модернізації стадіонів і транспортних мереж, а також збільшенню інвестицій з боку західних партнерів.

Фінал Ліги чемпіонів УЄФА 2018 року в Києві виявився подією світового рівня і приніс Україні багато слави, уваги та гостей з різних куточків світу. Завдяки цьому грандіозному заходу Україна мала змогу приймати багато представників інших країн, а вони – наживо побачити столицю. Не менш важливою є медіа-увага до України в той період, адже турнір спричинив багато галасу і Україна була в епіцентрі подій. Це дозволило не лише створити позитивний імідж України, а ще й підвищити дипломатичну вагу на світовій спортивній арені, відкриваючи нові можливості для взаємодії з іншими країнами.

Україна також активно розвиває спортивну дипломатію, беручи участь у різних міжнародних змаганнях та демонструючи на арені своїх талановитих спортсменів. Як приклад можна згадати Ярославу Магучіх, яка стала Олімпійською чемпіонкою 2024 року зі стрибків у висоту. Тим самим вона зробила важливий внесок задля того, щоб Україну сприймали як сильну та міцну країну,

здатну навіть під час війни перемагати та не втрачати бойовий дух.

Паралімпійські ігри доводять, що спорт існує для всіх, незалежно від фізичних можливостей людини, що робить його унікальним для суспільства, адже там усі рівні. Участь у таких іграх є важливим елементом міжнародної дипломатії, бо Україна досягає там високих результатів і завоює багато медалей. Це також є доказом того, що можна підтримувати позитивний образ та перемагати через інклюзивні спортивні ініціативи.

Відомий всьому світові боксер Віталій Кличко багато зробив для розвитку спортивної дипломатії України. Він є чемпіоном світу з боксу і завдяки його досягненням Україна має змогу ще багато років залишатися в центрі міжнародного спорту.

Українські спортсмени часто стають послами культури та національної ідентичності. На міжнародних змаганнях вони не лише борються за кубки та медалі, а й пропагують українську культуру та традиції, що створює додаткові можливості для дипломатичних зв'язків. Не менш важливий внесок зараз для України робить Олександр Усик, який завдяки таким методам підіймає імідж України. Наприклад, на Олімпійських іграх-2012 у Лондоні, спортсмен, який на той час уже став капітаном боксерської збірної України, був головним фаворитом. Золоту медаль виборов 11 серпня 2012 року, здобувши перемогу у фіналі над італійським боксером Клементе Руссо. Глядачам запам'ятався тим, що виходив на ринг в образі козака, а після фінального поєдинку танцював гопак [10]. Таким чином відомий боксер заявляв світу про Україну і демонстрував її міць у спорті. Не став виключенням і 2024 рік. Цьогоріч відомий боксер боровся за звання абсолютного чемпіона світу в суперважкій ваговій категорії проти британця Тайсона Ф'юрі. Олександр Усик вийшов на ринг в образі козацького гетьмана [9].

До спортивної дипломатії можна віднести і співпрацю між Україною та Азербайджанською Республікою (АР) в культурно-гуманітарній сфері, яка здійснюється в рамках імплементації двосторонньої договірно-правової бази та характеризується інтенсивним культурним і науковим обміном між двома країнами шляхом участі їх представників у фестивалях, спільних творчих проєктах, наукових конференціях, спортивних змаганнях та інших заходах в Україні та АР [11, с. 154]. У 2012 році спільною метою проєкту було створення якісних карт для спортивного орієнтування в Азербайджані, що відповідають міжнародним стандартам. Ці карти мали сприяти розвитку цього виду спорту серед місцевого населення та підвищити його популярність. Українські фахівці, які мали великий досвід у створенні спортивних карт і проведенні змагань, надали експертну підтримку. Вони використовували сучасні технології картографії

та враховували специфіку місцевого ландшафту. Співпраця між Україною та Азербайджаном у цій галузі сприяла підготовці місцевих спеціалістів і заклала основу для подальшого розвитку спортивного орієнтування в Азербайджані. Завдяки цьому проєкту Україна заручилася підтримкою Азербайджану на подальші роки, що стало прикладом успішного міжнародного співробітництва через спорт.

Такі проєкти допомагають підвищувати навички різних країн не лише у спортивній сфері, а й у перемовинах, адже якщо спільний проєкт досягає успіху, то це стимулює до заключення нового. Окрему, але не менш важливу роль відіграє і суспільство, яке вболіває за свою країну та союзників, які їй допомагають. Саме завдяки народові вище керівництво держави робить висновки щодо спортивних змагань, бо людям подобаються цікаві, непередбачувані події на арені. З цього виходить, що спорт – це не лише дипломатія, а ще й емоційний стан людини, за яким можна спостерігати впродовж усієї гри та робити певні висновки, які можливо сприяють уникненню помилок у майбутньому співробітництві двох країн.

Завдяки перемогам України на багатьох міжнародних змаганнях з'являються союзники, з якими ведуться перемовини і укладаються договори про подальшу співпрацю. Перемога завжди викликає повагу, а ще деколи може викликати й страх перед сильнішим. Страх та його корисні сторони зараз досліджують одразу кілька наукових центрів. Один із них – Лабораторія рекреаційного страху в університеті данського міста Орхус. Там зосередились на тому, що страх – чудовий інструмент, щоб об'єднати людей. Мотиваційні тренери добре знають, що помірно страшні завдання – наприклад, пройти босоніж по розпеченому вугіллю – стимулюють відчуття взаємної підтримки в команді. Одна з причин – уся група пильно стежить за ситуацією чи об'єктом. У житті таке відбувається рідко – а спільна увага об'єднує [6]. З цього можна дійти висновку, що страх впливає позитивно як на учасників, коли вони знаходяться на міжнародній арені, так і на лідерів країн, коли вони бачать успіх іншої держави.

Спорт і політика – це схожі прояви різнопланової людської суті. Вони близькі за дією та впливом на спільноту, вони мають схожі засоби суспільного прояву й дуже часто мають на меті досягнення схожих цілей [8, с. 177]. Через це важко відокремити спорт від політики і стверджувати, що це зовсім різні явища, тому що саме завдяки кількості медалей, кубків, грамот та чемпіонів буде залежати те, наскільки високо світ оцінить потенціал однієї держави.

Ще у 2014 році на інтерв'ю «Радіо Свобода» з Валентином Щербачовим обговорювалися питання спорту під час конфлікту на сході. Тоді



відомий старійшина українських спортивних оглядачів і коментаторів заявив, що олімпійські види спорту відчувають загострення ситуації на собі, різко впало фінансування підготовки спортсменів в Україні, чимало професіональних футболістів з-за кордону спішно покидають українські клуби, є загроза взагалі проведенню змагань з ігрових видів спорту в Україні [3]. Спортсмени відчувають на собі цей психологічний тиск напруженої суспільної ситуації в державі, що згодом неозброєним оком можна побачити і на змаганнях.

Прикладів можна наводити багато, але спортивна дипломатія все ж не розвивається так, як могла б, її здатність впливати на рішення за закритими дверима не користується попитом і люди ще не дійшли до розуміння її справжньої потужності в різних сферах життя і не тільки. Проте саме завдяки спорту люди можуть об'єднатися в одну команду, грати за єдиними правилами та виконувати спільні завдання. Більшість сучасних людей вважають, що в спорті немає місця політиці, адже коли йдуть грати у футбол, усі свої думки залишають за межами гравального майданчика. Командна гра допомагає відчути підтримку та почуття спільності, позбутися сторонніх нав'язаних поглядів та діяти разом незважаючи на етнічну приналежність.

Хоча Олімпійські ігри ще з самого початку були створені задля виконання миротворчої функції, заперечувати те, що там існує велика конкуренція яка відноситься не лише до учасників, а й до країни, яку вони представляють – це блюзнірство. І слід замислитися про те, чи існувала б дипломатія без спорту, без можливості домовлятися двом країнам через досягнення на міжнародній арені та без демонстрування своєї сили і потужності. Історично країни, чиї відносини були напруженими або навіть сповненими конфліктів, приходили на Олімпійські ігри та мирно змагалися одна з одною [14].

Коли президент Франції Еммануель Макрон запропонував припинити вогонь під час майбутніх літніх Олімпійських ігор у Парижі, що відповідає давній меті Ігор – зміцненню миру за допомогою спорту – президент України Володимир Зеленський відхилив цю пропозицію, заявивши, що це дасть «перевагу» Москві, надавши їй час для переміщення військ і артилерії [2]. Такі ствердження доводять, що спорт має пряме відношення до політики. Через публічну відмову Україна показала всьому світу, що не готова пробачати Росію навіть на деякий час і бачити її на Олімпійських іграх.

Спортивна дипломатія вже впливає на політичну ситуацію в Україні. Через чергову перемогу України на Олімпійських іграх-2024, заручитися підтримкою стало ще легше, адже партнери мали змогу побачити на власні очі українців, які навіть попри війну йдуть перемагати. Україні потрібно

приділяти спорту більше уваги та виділяти більше фінансування, щоб тренери мали мотивацію брати до себе талановитих учнів. Насамперед необхідно прибрати корупцію, яка викликає негативні емоції з боку західних партнерів та залишає відбиток на репутації України. У зв'язку з війною в Україні, поки немає можливості і навіть обговорень щодо проведення якихось масштабних змагань, але в майбутньому такий спосіб дипломатії зможе допомогти прискорити післявоєнну відбудову, зміцнити економіку та закріпити демократичні цінності.

Спорт завжди цікавив людей більше, ніж якісь перемовини в розкішних кабінетах. Прояв дипломатії саме через спорт для суспільства є непередбачуваним і часто незрозумілим, а тому цікавим і нестандартним. Саме спорт допомагає країні проявити себе, а різні гасла, прапори у знак підтримки власної країни дає змогу дізнатися про її культуру, звичаї і традиції. Спорт і дипломатія завжди мали за основу однакові принципи – об'єднання народів за допомогою «м'якої сили».

Визнання того, що спорт також може служити засобом поширення екстремістських ідеологій і урядової пропаганди, має вирішальне значення. Ті, хто займається міжнародною політикою, повинні активно контролювати спортивну дипломатію, щоб сприяти безпеці, миру та правам людини та захищатися від можливого зловживання нею [12].

**Висновки.** Кожна країна має розуміти, що для позитивного іміджу і гарної репутації потрібен спорт, адже без нього буде набагато менше шансів на тісні дипломатичні відносини та укладання союзів. Це доводять Олімпійські ігри в Греції, які започаткували спортивну дипломатію та вивели її на новий, більш вагомий рівень, який дозволяв політикам вирішувати багато важливих питань під час змагань.

Водночас протиставленням є те, що іноді спорт слугує проявом тиску на міжнародній арені, що згодом проявляється на перемовинах між двома державами. Не завжди спорт є ключовим у вирішенні певних питань або конфліктів, іноді він навіть не здатен допомогти, проте все одно має велике значення для розвитку держави. Завдяки спорту світ дізнається про певну країну, її звичаї, цінності та традиції. Міжнародні спортивні змагання здатні як допомогти, так і нашкодити. На сьогоднішній день суспільство ще не здатне оцінити реальні можливості спортивної дипломатії та її проявів у різних напрямках. Проте саме спорт рятує багато життів і знаходить нових союзників. Спорт не є проявом класичної дипломатії, але це не робить його менш важливим. Спортивна дипломатія є проявом «м'якої сили», яка зазвичай справляє позитивне враження на майбутніх союзників та допомагає знайти партнерів і укласти договори про подальшу співпрацю.

Україна активно використовує спортивну дипломатію та завдяки талановитим атлетам, боксерам і багатьом іншим відомим людям розвиває її. Саме завдяки українцям, які здобувають перемогу на міжнародних змаганнях, такі як Олімпійські ігри, Євро-2012, Ліга Чемпіонів УЄФА, країна продовжує заручатися підтримкою з різних боків та бути відомою для багатьох куточків світу.

Спорт об'єднує людей різних національностей, з різними поглядами і віруванням. Саме на спортивному майданчику забуваються всі непорозуміння та є тільки одна команда, яка прагне перемоги. Спорт треба розвивати, а це потребує фінансування, яке необхідно виділяти. Питання часу, коли суспільство почне розуміти важливість спорту як прояву дипломатії, проте заперечувати його сьогоднішній вагомий вплив на зовнішню політику неможливо.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Варецький О. Презентація «Олімпійські ігри Стародавньої Греції» 06.05.2021. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-olimpiyski-igri-starodavno-greci-239881.html>
2. Зеленський відхилив пропозицію Макрона щодо олімпійського перемир'я. Слово і діло: Аналітичний портал. 18.05.2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/05/18/novyna/polityka/zelenskyj-vidxylyv-propozyciyu-makrona-shhodo-olimpijskoho-peremyrya>
3. Зілгалов В. Спорт і політика в умовах війни проти України. 29.06.2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25438108.html>
4. Настільний теніс і дипломатія. 2016. Джерело: Міжнародне радіо Китаю. URL: <https://ukrainian.cri.cn/848/2016/07/21/2s45061.htm>
5. Науковці розповіли, як проходили Олімпійські ігри у давнину. 26.09.2024. URL: <https://uspil.in.ua/tsikave/naukovtsi-rozpovily-iak-prokhodyly-olimpiyski-ihry-u-davnynu#:~:text=%D0%92%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%81%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B3%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96,%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%BE%20%D1%96%20%D0%BD%D0%B5%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D0%B7%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
6. Не розумієте людей, які люблять фільми жахів і пекельну естетику Геловіну? Насправді з ними все нормально – це еволюція готує їх до непростого життя. Переказуємо матеріал Scientific American. Антон Семиженко за ред. Катерини Коберник. 31.жовтня.2024. URL: <https://babel.ua/texts/100081-ne-rozumiyete-lyudey-yaki-lyublyat-filmi-zhahiv-i-pekelnuyu-estetiku-gelovinu-naspravdi-z-nimi-vse-normalno-ce-evolyuciya-gotuye-jih-do-neprostopogo-zhittya-perekazuyemo-material-scientific-america>

7. Сааков В. МОК не допустив спортсменів з РФ до відкриття Олімпіади. 19.03.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/mok-ne-dopustiv-rosijskih-sportsmeniv-doceremonii-vidkritta-olimpijskih-igor/a-68618146#:~:text=%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%9C%D0%9E%D0%9A%20%D1%83%D1%85%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D1%83,%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B2%20%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BD%D0%B5%20%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BC%D1%83%D1%82%D1%8C>

8. Стрельбіцька Л. Я., Цуняк Д. В. Миротворча функція спорту як його символічна цінність. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 1(2). 176–179 с.

9. Усик вийшов на ринг в образі українського гетьмана (фото, відео). URL: <https://glavcom.ua/sport/scotchsport/usik-vijshov-na-rinh-v-obrazi-ukrajinskoho-hetmana-foto-1001297.html>

10. Усик Олександр Олександрович: офіційний сайт. URL: [https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D1%81%D0%B8%D0%BA\\_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80\\_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D1%81%D0%B8%D0%BA_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

11. Філіппова Ю. В. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України. *Науковий журнал «Політикус»*. Випуск 3, 2020. 153-158 с.

12. EXPLAINER: UNDERSTANDING SPORTS DIPLOMACY. Meridian International Center: official site. URL: <https://meridian.org/news/explainer-understanding-sports-diplomacy/#:~:text=The%20Olympics%3A,have%20bled%20into%20foreign%20policies>

13. Olympic Movement as a soft power in Diplomacy: official site. URL: <https://www.ioa.org.gr/post/olympic-movement-as-a-soft-power-in-diplomacy>

14. The Olympics: Diplomacy & Politics. Active Minds. URL: <https://activeminds.com/topics/Olympics.html>

15. Xu Guoqi, «The Sport of Ping-Pong Diplomacy», Ch. Five, in *Olympic Dreams: China and Sports 1895-2008* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2008, pp. 117–163.

#### REFERENCES:

1. Varetskyi O. Prezentsiia «Olimpiyski ihry Starodavnoi Hretsii» (2021). [Presentation «Olympic games of Ancient Greece»]. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-olimpiyski-igri-starodavno-greci-239881.html> [In Ukrainian].
2. Zelenskyi vidkhylyv propozyciyu Makrona shhodo olimpijskoho peremyria (2024). [Zelensky reject Macron's proposal for an Olympic truce]. Slovo i dilo: Analychnyi portal. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/05/18/novyna/polityka/zelenskyj-vidxylyv-propozyciyu-makrona-shhodo-olimpijskoho-peremyrya> [In Ukrainian].
3. Zilhalov V. Sport i polityka v umovakh viinu proty Ukrainy (2014). [Sport and Politics in the context of

war against Ukraine]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25438108.html> [In Ukrainian].

4. Nastilnyi tenis i dyplomatiia (2016). [Table tennis and diplomacy]. Dzherelo: Mizhnarodne radio Kytau. URL: <https://ukrainian.cri.cn/848/2016/07/21/2s45061.htm> [In Ukrainian].

5. Naukovtsi rozpovily, yak prokhodyly Olimpiiski ihry u davnynu (2024). [Scientists tell how the Olympic Games were held in ancient times]. URL: <https://uspil.in.ua/tsikave/naukovtsi-rozpovily-iak-prokhodyly-olimpiiski-ihry-u-davnynu#:~:text=В%20перший%20день%20відбувалися%20релігійні,чесно%20і%20неупереджено%20оцінювати%20змагання> [In Ukrainian].

6. Ne rozumiete liudei, yaki liubliat filmy zhakhiv i pekelnu estetiku Helovinu? Naspravdi z nymu vse normalno – tse evoliutsiia hotuie ikh do neprostoho zhyttia (2024). [Don't you understand people who love horror movies and the hellish aesthetics of Halloween? In fact, there's nothing wrong with them – it's evolution preparing them for a difficult life]. Material Scientific American. Anton Semyzhenko za red. Kateryny Kobornyk. URL: <https://babel.ua/texts/100081-ne-rozumiyete-lyudey-yaki-lyublyat-filmi-zhakhiv-i-pekelnu-estetiku-gelovinu-naspravdi-z-nimi-vse-normalno-ce-evolyuciya-gotuye-jih-do-neprostogo-zhyttia-perekazyemo-material-scientific-american> [In Ukrainian].

7. Saakov V. MOK ne dopustyv sportsmeniv z RF do vidkruttia Olimpiady (2024). [The IOC did not allow athletes from the Russian Federation to participate in the opening of the Olympics]. URL: <https://www.dw.com/uk/mok-ne-dopustiv-rosijskih-sportsmeniv-do-ceremonii-vidkritta-olimpijskih-igor/a-68618146#:~:text=Відповідне%20рішення%20МОК%20ухвалив%20у,участі%20в%20ній%20не%20обратимуть.> [In Ukrainian].

8. Strelbitska L. Ya., Tsuniak D. V. (2017) Myrotvorcha funktsiia sportu yak yoho symbolichna tsinnist [Peacemaking function of sport as himsymbolic value]. Scientific Bulletin of Kherson State University, Issue 1(2), pp. 176–179. [In Ukrainian].

9. Usyk vyishov na rynh v obrazi ukrainskoho hetmana (foto, video) [Usyk entered the ring as a ukrainian hetman (photo, video)]. URL: <https://glavcom.ua/sport/scotchsport/usik-vijshov-na-rinh-v-obrazi-ukrajinskoho-hetmana-foto-1001297.html> [In Ukrainian].

10. Usyk Oleksander Oleksandrovych: ofitsiyni sait. [Usyk Oleksandr Oleksandrovych: official site]. URL: [https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Усик\\_Олександр\\_Олександрович](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Усик_Олександр_Олександрович) [In Ukrainian].

11. Fillipova J. V. (2020) Sportyvna dyplomatiia: sutnisne znachennia, vyklyky, i perspektyvy dlia Ukrainy [Sports diplomacy: considerable significance, challenges and prospect for Ukraine]. Scientific journal «Politicus», Issue 3, pp. 153-158. [In Ukrainian].

12. EXPLAINER: UNDERSTANDING SPORTS DIPLOMACY. Meridian International Center: official site. URL: <https://meridian.org/news/explainer-understanding-sports-diplomacy/#:~:text=The%20Olympics%3A,have%20bled%20into%20foreign%20policies.>

13. Olympic Movement as a soft power in Diplomacy: official site. URL: <https://www.ioa.org.gr/post/olympic-movement-as-a-soft-power-in-diplomacy>

14. The Olympics: Diplomacy & Politics. Active Minds. URL: <https://activeminds.com/topics/Olympics.html>

15. Xu Guoqi, «The Sport of Ping-Pong Diplomacy», Ch. Five, in Olympic Dreams: China and Sports 1895–2008 (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2008, pp. 117–163.

## The role of sport in strengthening diplomatic relations

Hryhorovych Mariia Yuriivna

Student at the Department of International Relations

University of Customs and Finance  
Volodymyr Vernadskyi str., 2/4, Dnipro,  
Ukraine

ORCID: 0009-0007-7507-5014

Chykolba Hennadii Mykolaiovych

Senior Lecturer at the Department  
of Physical Education and Special  
Training

University of Customs and Finance  
Volodymyr Vernadskyi str., 2/4, Dnipro,  
Ukraine

ORCID: 0000-0002-4347-9547

*Sport has long been considered an important component of diplomatic relations, but society is not used to paying attention to it. The Olympic Games were launched with the aim of strengthening Greece's influence and expanding its international reach. It is sport that has helped and continues to help resolve important issues discussed during international competitions.*

*The purpose of the article is to study sport as diplomacy and politics, to identify current problems and opportunities for Ukraine in the future. To achieve this goal and to study the importance of sport in strengthening diplomatic relations, the author uses general scientific methods, such as analysis, synthesis and generalisation, as well as empirical methods of observation, collection, analysis and research results.*

*The article describes how Ukraine actively participates in the Olympic Games and various competitions that help it raise its profile among other large, powerful countries. The article also provides examples of famous Ukrainians who have repeatedly won internationally and won prizes, which led to lucrative agreements on further cooperation between the heads of state. The article argues that sport develops diplomacy and brings it to a new, more modern level, which promotes friendship between states for many years to come. Through such sports competitions, you can learn more about the country that competes, the mentality of the people, customs, traditions and even religion. Sport unites people because everyone is equal on the court. Team cohesion is of great importance, as it determines the victory and the image of the country that the team represents. Winning competitions can help enlist the support of other countries, conclude lucrative deals, and hold important negotiations. Ukraine needs to pay more attention and importance to sports diplomacy and allocate more funding, as this is what will motivate coaches and, subsequently, students. The international arena is a 'lucky ticket' with many opportunities, but it is not accessible to everyone.*

*The article outlines the main manifestations of sports diplomacy – the Olympic Games, Ping-Pong Diplomacy, Euro 2012, the UEFA Champions League Final 2018, the Paralympic Games, and Ukrainian-Azerbaijani cooperation.*

**Key words:** sports diplomacy, international arena, foreign policy.